

NOTAT

Til: Styret
Fra: Rektor
Om: Utvikling av studieprogramporteføljen

Tilråding

Styret legger til grunn at Kunnskapsdepartementets føringer og virksomhetsmålet om en strategisk og framtidsrettet studieprogramportefølje følges opp, og at dette utviklingsarbeidet intensiveres i hele organisasjonen.

Formål

Formålet med saken er å gi styret en nærmere orientering om arbeidet med virksomhetsmålet for studieprogramporteføljen, og å invitere styret til å gi føringer for det videre utviklingsarbeidet.

Oppsummering av de viktigste punktene i saken

1. Styringssignaler

Kunnskapsdepartementet forventer tydeligere prioritering og profilering i tråd med styrke og egenart både innen og mellom utdanningsinstitusjonene.

2. Studieprogramporteføljen i dag

Bred profil med hovedtyngden innen teknisk-naturvitenskapelige hovedprofil, høy samfunnsrelevans og god søkning. Halvparten av våre studieprogram har tjue eller færre studenter.

3. Opprydding i studieprogramporteføljen

Fakultetenes arbeid med intensjoner om færre program har både et kort- og langsiktig perspektiv og krever avklaring av handlingsrom, og dette klarleggingsarbeidet er igangsatt. Vårt utviklingsarbeid må ses i sammenheng med departementets styringssignaler om nasjonal arbeidsdeling og konsentrasjon.

4. Kvalitet og relevans

God kvalitet og høy relevans i våre utdanningstilbud samt gode læringsmiljø for våre studenter vil alltid være hensikten og målet med vårt utviklingsarbeid.

5. Foreslåtte endringer

Noen endringer er på gang fra 2015, og større endringer planlegges fra 2016.

1. Styringssignaler

Kunnskapsdepartementet/KD gir følgende signaler når det gjelder utvikling av studieprogramportefølje:

- Tildelingsbrevet for 2014 forsterker forventningene om tydeligere prioritering og profilering i tråd med styrke og egenart både innen og mellom utdanningsinstitusjonene

- Tidligere aktivitetskrav knyttet til profesjonsstudiene er erstattet av kandidatmåltall. NTNU har kandidatmåltall for medisin-, psykologi og lærerutdanningene. KD legger til grunn at det som hovedregel ikke er hensiktsmessig å gi undervisningstilbud til grupper under tjue studenter.

Departementet har etablert utvalg og grupper som berører struktur og rammeverk for sektoren, og som vil kunne gi nye føringer for sektoren fra 2015:

- Revidering av målstrukturen for 2015 med sikte på forenkling og tydeliggjøring
- Langtidsplan for forskning og høyere utdanning framlegges høsten 2014
- Ekspertgruppe for gjennomgang av finansieringssystemet for universiteter og høyskoler – avgir rapport årsskiftet 2014/15
- Stortingsmelding våren 2015 om struktur og kvalitet i høyere utdanning – ingen behandling av søknader om endring av kategori fra høyskole til universitet før avklart struktur
- Produktivitetskomisjon – avgir innstilling i løpet av 2015.

2. Studieprogramporteføljen i dag

NTNU har per i dag til sammen 211 studieprogram innen nivåene årsstudium-, bachelor- og masternivå. Profilen er bred med hovedtyngden av studenter er innen utdanningsområdet Sivilingeniør- og arkitektutdanning med 18 femårige integrerte masterprogram og 47 toårige masterprogram, der 29 av de toårige masterprogrammene er internasjonale. Det har særlig vært en økning i antallet toårige masterprogram. Vi har nå totalt 36 årsstudier.

NTNU har de siste årene hatt en økning i antall studenter innen femårige og særskilt innen toårige masterprogram, samt innen årsstudier. De største økningene har vært innen utdanningsområdene Informasjonsteknologi og informatikk-Matematikk og naturfag, Sivilingeniør- og arkitektutdanning, og Lærer- og lektorutdanning-Pedagogiske fag. Innen de utdanningsområdene som knyttes til samfunnsfag er det en svak økning, og en liten nedgang for utdanningsområdene innen humaniora. Antall studenter som tas opp per studieprogram varierer svært mye. Høsten 2013 hadde knapt halvparten, 104 av 211, av NTNUs studieprogram færre enn tjue studenter som møtte til studiestart. Innen noen utdanningsområder, f.eks. Sivilingeniør- og arkitektutdanning og Informasjonsteknologi og informatikk-Matematikk og naturfag, finnes flere studieprogram som dekker det samme fagområdet. Det er god grunn for å se videre på om denne oppdelingen er hensiktsmessig.

3. Opprydding i studieprogramporteføljen

Fakultetene signaliserer at de på sikt ser for seg ulike mulige oppryddinger i studieprogramporteføljen med sikte på et mindre antall studieprogram. De foreløpige, konkrete forslagene for endringer fra og med studieåret 2015/16 er nå spesifiserte, men det er fortsatt relativt små endringer som blir foreslått.

Utviklingen av emne- og studieprogramporteføljen er et kontinuerlig arbeid som skjer gjennom fakultetenes årlige studieplangjennomgang, og ved viktige innspill fra kvalitetsmeldingsarbeidet. For 2014 har styret vedtatt et eget virksomhetsmål om en strategisk og framtidsrettet studieprogramportefølje med ambisiøs og tydelig profil. Denne skal være samfunnsrelevant, ha god kvalitet og gjenspeile vår egenart med en hovedprofil og faglig bredde. Dette er også i tråd med Kunnskapsdepartementets tildelingsbrev og de nye styringssignalene.

Rektor ba i desember 2013 fakultetene vurdere studieprogram med færre enn ti møtte studenter. Dette gjelder 48 studieprogram, og tilbakemeldingene viser det er flere årsaker til at vi har mange slike. De fleste internasjonale allianseprogram har i utgangspunktet få studenter ved hver partnerinstitusjon. Det gjelder blant annet Erasmus Mundus- og Nordic-Five-Tech-program. Dette er strategiske

studieprogram som er ønsket, og hvor vi har forpliktet oss ved bindende konsortieavtaler. Nasjonale rapporteringsrutiner forhindrer at disse kan slås sammen med andre tilsvarende eksisterende program, da det er spesifikke krav til rapportering av fellesgrader til NOKUT via DBH (database for statistikk om høyere utdanning) og denne rapporteringen skjer på studieprogramnivå. I andre tilfeller skyldes lavt studenttall på program rekrutteringsproblemer, f.eks. språkfag. En tredje årsak er krav til opptak og gradstildelinger som fører til oppdelinger av tilnærmet like program. Dette gjelder spesielt innen teknologiområdet, der den norske gradsbenevnelsen Master i teknologi/sivilingeniør ikke kan anvendes ved internasjonale, engelskspråklige studieprogram.

Rektor ønsker å intensivere arbeidet med gjennomgang av studieporteføljen. Det er satt ned en arbeidsgruppe med mandat til å klarlegge handlingsrommet for å gjøre oppryddinger i forhold til juridiske rammer og betingelser for sammenslåing av studieprogram/studieretninger og gradstildelinger. Konsekvenser knyttet til rapportering til nasjonale databaser som gjelder statistikk, informasjon og økonomi vil bli vurdert. Avklaringene kan brukes i den endelige vurdering av porteføljen for studieåret 2015/16 som Styret beslutter i oktober, og i det videre langsiktige arbeidet med portefølje fra og med 2016/17. Rektor vil i høstsemesteret 2014 avholde et seminar om porteføljeutviklingen, der blant andre Utdanningsutvalget og Forvaltningsutvalget for sivilingeniørutdanningen vil delta. De klarleggingene som foretas nå vil nødvendigvis måtte forholde seg til det eksisterende handlingsrom. Avklaringene kan medføre at det kreves endringer i rammeverk både på institusjonelt og nasjonalt nivå for å få til de ønskede oppryddinger. Endringer i nasjonalt rammeverk må i så fall bringes inn i de relevante, nasjonale organer. Det langsiktige porteføljearbeidet ved NTNU må i større grad ses i sammenheng med departementets styringssignaler om nasjonal arbeidsdeling og konsentrasjon. Innen språkfag er dette arbeidet allerede i gang gjennom samarbeid med UiO og UiB.

4. Kvalitet og relevans

Arbeidet med studieprogramporteføljen er koplet til kvalitet og relevansvurderinger. Vi ser gjenbruk av emner ved etablering av mange toårige studieprogram. Flere fakultet peker på at dette ikke gir økte ressurskostnader eller utfordringer knyttet til kvalitet i studieprogrammene fordi de små programmene reelt inngår i en større helhet. DBH-statistikker over antall studieprogram og studenter kan derfor i denne sammenhengen bli misvisende. Ved NTNU er det mange grunner til at studieprogram med få studenter bør vurderes ut fra flere kriterier enn bare antall studenter. Kvalitet i studieprogram vurderes gjennom kvalitetssikringssystemet. Alle studieprogram undergis en større periodisk evaluering hvert femte år hvor blant annet faglig robusthet og studentenes læringsmiljø vurderes. Imidlertid poengterer også fakultetene i kvalitetsmeldingene at det er utfordringer med henblikk på å sikre kollisjonsfrihet i timeplanlegging og eksamensplanlegging nettopp på grunn av mye gjenbruk av emner i flere studieprogram.

NTNUs profil, struktur og samlede søkertall samt kandidatundersøkelser viser at vi også i dag på en god måte imøtekommer vårt eget virksomhetsmål om strategisk og framtidsrettet studieportefølje med høy samfunnsrelevans. Det er på det rene at det er en utfordring når studieprogram med behov for ressurser til mer oppfølging og tydeligere struktur genererer for lite resultatbevilgning (lav studiepoengproduksjon) til å imøtekomme disse behovene. Rekrutteringsutfordringene som en ser ved humanistiske fag som f.eks. ulike språkfag er imidlertid ikke noen unik utfordring for NTNU. Språkfagene med for tiden liten rekruttering på masternivå representerer viktige fagmiljøer innenfor flere av våre øvrige studietilbud og -nivåer. Samfunnsrelevansen er tydelig, og nærings- og arbeidslivet poengterer også sterkt viktigheten av humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag, jfr. også rådene fra NTNUs råd for samarbeid med arbeidslivet (RSA); <http://www.ntnu.no/rsa>. RSA peker på at disse fagområdene er helt sentrale for NTNU som breddeuniversitet, og anbefaler at samspillet mellom disse og studietilbudene innenfor universitetets hovedprofil må videreutvikles.

5. Foreslåtte endringer

Det foreslås noen endringer i studieprogramporteføljen fra 2015. SVT-fakultetet foreslår opprettelse av nytt femårig lektorutdanningsprogram innen kroppsøving og idrett, og dette anbefales av Forvaltningsutvalget for lektorutdanningen/FUL. Fakultetet foreslår samtidig nedleggelse av årsstudiet innen kroppsøving og idrett. SVT vurderer også opprettelse av et erfaringsbasert, internasjonalt masterprogram i ledelse i samarbeid med IVT, og dette vil bli vurdert nærmere ved fakultetene. NT-fakultetet foreslår nedleggelse av det toårige internasjonale masterprogrammet MSc in Medical Technology, som er et program som har hatt færre enn 10 studenter over år. Videre foreslår både disse fakultetene og andre fakultet en del oppryddinger på kort og lang sikt. Blant annet ser IVT-fakultetet på sikt for seg noen få generiske toårige program. Forvaltningsutvalget for siv.ing.-utdanningen/FUS vil innenfor sitt mandatområde avgi uttalelse til fakultetenes endelige forslag til porteføljeendringer. HF har igangsatt prosjektet bærekraftig studieprogramportefølje og signaliserer større omlegginger fra 2016. DMF vurderer en større omstrukturering allerede fra 2015, men har behov for en avklaring av muligheter. De endelige forslagene vil avvente det pågående avklaringsarbeidet.

Vårt videre utviklingsarbeid på porteføljeområdet må være av både kortsiktig og langsiktig karakter, og det må parallelt arbeides både institusjonelt og nasjonalt framover. God kvalitet og høy relevans i våre utdanningstilbud samt gode læringsmiljø for våre studenter vil alltid være hensikten og målet med disse prosessene.

Vedlegg/lenke:

- 1 -Fakultetenes foreløpige forslag til endringer fra og med studieåret 2015/2016
- 2 -Fakultetenes helhetlige vurdering av porteføljeutviklingen framover i strategiperioden– oppsummert
- 3 -Samlet grafisk framstilling over studieporteføljen, inklusive foreløpige endringsforslag 2015/2016